

Planera för pension

Så kan du tänka när du väljer när och hur du ska ta ut din pension

Låt pensionen bli något att se fram emot!

Pensionen är något många ser fram emot, men hur man väljer att ta ut sin pension kan få stor effekt på ekonomin. Genom att i god tid sätta sig in i de alternativ som finns är det enklare att planera för en pension som passar ens liv, planer och ekonomiska situation.

Den här guiden innehåller information om bland annat när och hur man kan välja att ta ut sin pension och vilka effekter de olika valen kan få på privatekonomin.

Förhoppningsvis gör det valen lite enklare – och bidrar till att pensionen blir något att både se fram emot och njuta av!

Madelén Falkenhäll, ekonom och senioranalytiker på Swedbank

Januari 2020

När kan man börja ta ut pension, och hur länge kan man fortsätta jobba?

Allmän pension kan från 2020 tas ut från 62 år. Enligt lag har man då också rätt att jobba kvar till 68 års ålder. Är man överens med sin arbetsgivare kan man arbeta längre än så. Man tjänar in till sin pension så länge man jobbar, och man kan arbeta samtidigt som man tar ut allmän pension. Man kan arbeta upp till heltid och ta ut hela sin pension samtidigt. Arbetar man hel- eller deltid fortsätter det sättas av pengar till allmän pension.

Hur länge tjänstepension betalas in beror på vilket avtal man hör till, för de flesta betalas tjänstepension inte in efter 65 års ålder. Tjänstepension kan tas ut från 55 års ålder, i vissa fall tidigast vid 61 år. Men det vanliga är att tjänstepensionen börjar betalas ut vid 65 års ålder. Vill man skjuta på utbetalningen av sin tjänstepension behöver man i god tid meddela det eller de tjänstepensionsbolag man tillhör.

Förmånsbestämd eller premiebestämd tjänstepension

Tjänstepension, som är den delen av pensionen som kommer från arbetsgivaren, finns i två varianter; *förmånsbestämd* och *premiebestämd*. Förmånsbestämd tjänstepension garanterar en pension motsvarande en viss procent av de sista lönerna före pensionering och den betalas ut hela livet.¹ Premiebestämd tjänstepension innebär att avsättningar motsvarande en viss andel av lönen har avsatts under arbetslivet, hur stor pensionen blir beror på hur stora avsättningar som gjorts och hur kapitalet har utvecklats. Den premiebestämda pensionen beror också på under hur många år man väljer att ta ut den.

Har man förmånsbestämd tjänstepension kan det vara en fördel att vänta med att gå i pension eftersom pensionen sätts i relation till lönen och lönen ofta stiger varje år.

Man kan inte själv bestämma om man ska ha förmånsbestämd eller premiebestämd tjänstepension, utan det beror på vilket år man är född och vilket kollektivavtal tjänstepensionsavsättningarna är kopplade till. På minpension.se kan man se förutsättningar och detaljer kring sin tjänstepension. Det framgår även av de årliga utskick tjänstepensionsbolagen gör. I bilagan finns en sammanställning över vilka tjänstepensioner som är förmåns- respektive premiebestämda.

När ska man gå i pension

Man kan som tidigast ta ut allmän pension, det vill säga pensionen som betalas ut från staten, från 62 år. Man har rätt att arbeta till 68 år. Tjänstepensionen kan man i vissa fall ta ut tidigare än från 62 år. Pensionens storlek påverkas av vid vilken ålder man går i pension, hur mycket beror främst på ålder och livsinkomst, alltså hur mycket man totalt sett har tjänat under hela yrkeslivet.

Ju längre man väntar med att ta ut sin pension desto högre kommer den att bli per månad. Jobbar man längre än till 65 år fortsätter det betalas in till pensionen och för varje år man väntar att ta ut den hinner dessutom kapitalet sannolikt generera mer avkastning och utbetalningstiden blir kortare. Det gör att pensionen kan öka med 7-8 procent för varje år man jobbar längre.²

¹ För hel förmånsbestämd tjänstepension måste tjänstetiden uppgå till minst 30 år.

² Enligt nyckeltal från Pensionsmyndigheten.

Har man under sitt yrkesliv haft låg pensionsgrundande inkomst eller inte haft någon pensionsgrundande inkomst alls har man rätt till garantipension, den betalas ut först från 65 års ålder.

Pensionen kan tas ut på olika sätt

Man ansöker om uttag av allmän pension hos Pensionsmyndigheten, ansök minst tre månader i förväg. Allmän pension kan tas ut till 100, 75, 50 eller 25 procent. Man kan stoppa eller ändra uttaget när man vill. Allmän pension betalas ut så länge man lever.

Vissa tjänstepensioner betalas per automatik ut från viss ålder, andra behöver man ansöka om. Det är kollektivavtalen som reglerar från vilken ålder och hur tjänstepensionen kan tas ut och det eller de pensionsbolag som förvaltar tjänstepensionen kan ge information om vad som gäller. Även tjänstepensionen kan betalas ut på olika sätt, antingen livsvarigt (utbetalning hela livet) eller under en begränsad tid, minst fem år. När väl utbetalningen har börjat går det inte att ändra. En del tjänstepensioner har livsvarig utbetalning som förvald inställning och börjar betalas ut vid 65 års ålder. Tjänstepensionsbolagen skickar ut årliga sammanställningar där det framgår hur mycket man har i tjänstepension hos respektive bolag. Man kan även logga in på minpension.se för att få en överblick över sin tjänstepension.

Ett tidsbegränsat uttag innebär mer pengar att leva på nu, men när utbetalningarna upphör minskar inkomsten drastiskt. Livsvarigt uttag ger en större känsla av trygghet, man vet vilken inkomst man kan räkna med och planera sitt liv efter. Har man flera olika tjänstepensioner är ett alternativ att välja olika utbetalningstid på dem. Har man en relativt god pension och tänker dela upp uttaget, så kan det vara en god idé att vänta med de delar man eventuellt har efterlevandeskydd på till sist

Det kan vara lockande att ta ut sin tjänstepension under en begränsad tid, då beloppet blir mycket större då. Men när utbetalningarna från tjänstepensionen tar slut sjunker pensionen avsevärt. För en kock som tar ut sin tjänstepension på fem år sjunker pensionen med omkring 7 000 kronor efter skatt per månad från den ena månaden till den andra när tjänstepensionen är slut. För en civilingenjör mer än halveras pensionen, från 35 700 till 16 200 kronor efter skatt per månad.

Exempel. Så påverkas pensionen av olika val av uttag (utbetalningstid) för tjänstepension. Pension vid 65 år.³

Kock/kallskänka, 64 år, med månadsinkomst på 30 000 kronor före skatt (22 720 kronor efter skatt)

	Livsvarigt uttag tjänstepension	Uttag av tjänstepension på tio år		Uttag av tjänstepension på fem år	
		Vid pension	Efter tio år	Vid pension	Efter fem år
Allmän pension	15 830	15 830	15 830	15 830	15 830
Tjänstepension	2 870	5 620	0	10 630	0
Total pension, före skatt	18 700	21 450	15 830	26 460	15 830
Total pension, efter skatt	14 680	16 420	-5 620 12 800	-10 630 19 710	-6 910 12 800

Gymnasielärare, 64 år, med månadsinkomst på 37 000 kronor före skatt (27 430 kronor efter skatt)

	Livsvarigt uttag tjänstepension	Uttag av tjänstepension på tio år		Uttag av tjänstepension på fem år	
		Vid pension	Efter tio år	Vid pension	Efter fem år
Allmän pension	17 800	17 800	17 800	17 800	17 800
Tjänstepension	4 270	8 210	0	15 330	0
Total pension, före skatt	22 070	26 010	17 800	33 130	17 800
Total pension, efter skatt	16 830	19 430	-8 210 14 130	-15 330 23 970	-9 840 14 130

Civilingenjör, 64 år, med månadsinkomst på 45 000 kronor före skatt (32 170 kronor efter skatt)

	Livsvarigt uttag tjänstepension	Uttag av tjänstepension på tio år		Uttag av tjänstepension på fem år	
		Vid pension	Efter tio år	Vid pension	Efter fem år
Allmän pension	21 120	21 120	21 120	21 120	21 120
Tjänstepension	8 990	17 900	0	33 870	0
Total pension, före skatt	30 110	39 020	21 120	54 990	21 120
Total pension, efter skatt	22 130	27 730	-17 900 16 200	-33 870 35 720	-19 520 16 200

Det kan kanske vara lockande att ta ut sin tjänstepension under några få år och försöka placera den själv. Det krävs att man har väldigt god kunskap och att man inte är beroende av de pengarna om man ska göra det. Lyckas man inte med sina placeringar finns det i stället en risk att de minskar i värde.

Efterlevandeskydd

Inom inkomstpensionen finns inget efterlevandeskydd, vilket innebär att det som finns kvar på pensionskontot den dagen man går bort blir så kallade arvsvinster och går in i systemet. För premiepension, tjänstepension och pensionsförsäkringar går det däremot att teckna ett efterlevandeskydd/återbetalningsskydd, pensionskapitalet betalas då ut till efterlevande om man skulle gå bort. Det innebär dock en kostnad, i form av att pensionen blir lägre. Har man en familj som är beroende av pengarna kan det vara värt det, men har

³ Källa löner: Statistiska Centralbyrån. Beräkningar gjorda utifrån Pensionsmyndighetens typfallskalkyl och antaganden. Den allmänna pensionen justeras något (lite) mellan åren efter pension (med bland annat inkomstutveckling i samhället). Men för att enklare kunna jämföra olika alternativen antas den allmänna pensionen vara oförändrad.

man en partner med god inkomst/pension bör man överväga om det är värt kostnaden. Har man inte efterlevandeskydd fördelas kvarvarande pensionskapital till kollektivet.

Skatten påverkas av hur pensionen tas ut

Skatten kan påverkas av hur man tar ut sin pension. Har man möjlighet kan man själv delvis påverka hur mycket skatt man betalar. Om man har en hög total pension kan man genom att sprida ut och inte ta allt samtidigt undvika att komma över brytpunkten för statlig inkomstskatt. Mer av pensionspengarna kan alltså försvinna i skatt om man tar ut under en kortare period än om man tar ut livsvarigt. Jobbar man efter 65 år så läggs arbetsinkomst och pensionsinkomst ihop och man kan behöva betala statlig skatt. Inkomstskatten på arbete är dock lägre för de över 65 år än de under 65 år.

Bilaga 1. Olika tjänstepensionsavtal

	Pensionsavtal	Premie- eller förmånsbestämd
Privatanställda tjänstemän	ITP1 (född 1979 eller senare) ITP2 (född 1978 eller tidigare)	Premiebestämd Förmånsbestämd (till största del) ⁴
Privatanställda arbetare	SAF-LO	Premiebestämd
Kommun- och landstingsanställda	AKAP-KL (född 1986 eller senare) KAP-KL (född 1985 eller tidigare)	Premiebestämd Premiebestämd, men Förmånsbestämd om inkomst över 7,5 inkomstbasbelopp (ibb) ⁵
Statligt anställda	PA16 avd 1 (född 1988 eller senare) PA16 avd 2 (född 1987 eller tidigare)	Premiebestämd Premiebestämd, men även Förmånsbestämd del om född före 1973, om född 1973 eller senare enbart om inkomst över 7,5 ibb

⁴ En mindre del av ITP2 är premiebestämd, två procent av inkomsten får individen själv placera om man vill.

⁵ Inkomstbasbeloppet är 64 400 kronor 2019 och 66 800 kronor 2020.

Bilaga 2. Ordlista och förklaringar

Allmän pension

Allmän pension är den pension som betalas ut från staten. Den grundas på de inbetalningar som har gjorts utifrån inkomstskatt och arbetsgivaravgift. Består av inkomstpension och premiepension. Den allmänna pensionen inkluderar också garantipension.

Inkomstpension

Den del av den allmänna pensionen som enbart grundas på inbetalningar utifrån lön.

Premiepension

Den del av den allmänna pensionen som individen kan placera själv i fonder, gör man inget aktivt val placeras pengarna åt en.

Garantipension

Grundskydd i den allmänna pensionen. Betalas ut till den som har haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet.

Tjänstepension

Den avsättning som de flesta arbetsgivare gör för sina anställda, grundas på lön. Dock inte alla arbetsgivare som gör avsättningar. Placeras i fonder.

Pensionsförsäkring

Sparform anpassat till pensionssparande. Sparkapitalet är låst till 55 års ålder.

Förtida uttag

Förtida uttag innebär att man kan börja ta ut allmän pension i förväg, när man fortfarande arbetar. För de allra flesta är det inte någon god idé att ta ut pensionen i förtid, lever man länge blir pensionen på sikt väldigt låg om man tar ut i förtid. Det kan även innebära högre skatt under de åren man får både lön och pension.

Förmånsbestämd respektive premiebestämd tjänstepension

Förmånsbestämd tjänstepension garanterar en pension motsvarande en viss procent av de sista lönerna före pensionering och den betalas ut hela livet. Premiebestämd tjänstepension innebär att avsättningar motsvarande en viss andel av lönen har avsatts under arbetslivet, hur stor pensionen blir beror på hur stora avsättningar som gjorts och hur kapitalet har utvecklats. Den premiebestämda pensionen beror också på under hur många år man väljer att ta ut den.

Huruvida man har förmånsbestämd eller premiebestämd tjänstepension beror på vilket år man är född och vilket kollektivavtal avsättningarna har följt. Man kan alltså inte påverka det själv.

Efterlevandeskydd

Att ha ett efterlevandeskydd på sitt pensionskapital innebär att pengarna går till efterlevande om man skulle gå bort. Utbetalningarna blir då lägre eftersom de även ska räckas till partnern om man går bort före. Hur mycket beror på bådars ålder. Efterlevandeskydd tecknas vid uttag, går inte att ändra i efterhand. Inom inkomstpensionen finns inget efterlevandeskydd. För premiepension, tjänstepension och pensionsförsäkringar går det däremot att teckna ett efterlevandeskydd. Har man inte efterlevandeskydd fördelas kvarvarande pensionskapital till kollektivet.

Uttag heltid eller deltid

Allmän pension kan tas ut till 100, 75, 50 eller 25 procent. Man kan stoppa eller ändra uttaget när man vill.

Tidsbegränsat respektive livsvarigt uttag

Även tjänstepensionen kan betalas ut på olika sätt, antingen livsvarigt eller under en begränsad tid, minst fem år. När väl utbetalningen har börjat går det inte att ändra. En del tjänstepensioner har livsvarigt som förval och börjar betalas ut vid 65 års ålder. Kollektivavtalen reglerar från vilken ålder och hur tjänstepension kan tas ut.

Flytträtt på pensionskapital

Flytträtt innebär att man har rätt att flytta sitt pensionskapital, både privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar, från ett försäkringsbolag till ett annat. Alla försäkringar har inte flytträtt. Men för försäkringar från 2007 och framåt måste flytträtt inkluderas. Förmånsbestämd tjänstepension inkluderar inte flytträtt.